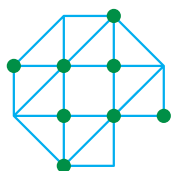

Blend je onderwijs

Implementatie: Aanzet tot een actieplan

Toelichting

Versnellingsplan
Onderwijsinnovatie
met ICT

docentprofessionalisering

Blend je onderwijs Implementatie: Aanzet tot een actieplan

Toelichting

Versnellingsplan Onderwijsinnovatie met ICT
Zone Faciliteren en professionaliseren van docenten
www.versnellingsplan.nl

**Versnellingsplan
Onderwijsinnovatie
met ICT**

Op deze uitgave is de Creative Commons Naamsvermelding 4.0-licentie van toepassing. Maak bij gebruik van dit werk vermelding van de volgende referentie: Last, B.S. & Heidinga, J. (2022). *Blend je onderwijs: Handvatten voor het ontwerpen en implementeren van blended leren*. Versie 1.0. Utrecht: Versnellingsplan Onderwijsinnovatie met ICT.

Beste deelnemer,

De komende paar uur ga je aan de slag met het verkrijgen van inzicht in de organisatorische randvoorwaarden die een rol spelen bij het succesvol implementeren van blended leren. Om verwarring te voorkomen en de inhoud gedegen in te duiken, is het eerst nodig om belangrijke achtergrondinformatie te begrijpen. In deze beknopte toelichting staat daarom alle informatie die je nodig hebt om de workshop samen tot een succes te brengen. Het lezen duurt ongeveer 10 minuten.

Definities

Allereerst is het nodig een aantal centrale definities te begrijpen¹, te beginnen met blended leren:

Blended leren: verrijkte, studentgerichte leerervaringen, mogelijk gemaakt door de harmonieuze integratie van verschillende activerende strategieën, bereikt door de combinatie van fysieke interactie met (informatie & communicatie) technologie.

Blended leren is een activiteit van de student. Om dat leren echter mogelijk te maken, moet eerst de docent in actie komen. Daarvoor is er het begrip blended onderwijs:

Blended onderwijs: het ontwerpen en faciliteren van de hierboven beschreven blended leerervaringen. De docent denkt dus na over de leerreis van de student, op verschillende niveaus: leeractiviteit, cursus en/of curriculum.

Wanneer we vervolgens leren en onderwijs samen beschouwen, ontstaat het geheel aan onderwijs. Dit gebeurt altijd in een bredere context, en die context noem je blended onderwijs.

Blended onderwijs: de formele context van blended leren, bepaald door beleid en randvoorwaarden rondom de organisatie en ondersteuning van blended leren en onderwijs.

Deze laatste definitie illustreert waarom ook de organisatie als geheel een belangrijke taak heeft bij de implementatie en adoptie van blended leren. Het zijn onder meer de managers, ondersteuners en logistieke of facilitaire diensten die de

¹ Definitie indeling gebaseerd op het EMBED-model.

organisatorische randvoorwaarden op orde moeten krijgen, zodat de docenten en studenten zich kunnen richten op het primaire onderwijsproces.

Organisatorische randvoorwaarden

Nu de definities helder zijn, is het zaak inzicht te krijgen in de randvoorwaarden waar een instelling aan moet voldoen om blended leren op grote schaal te implementeren. Er zijn drie categorieën met contextuele factoren die belangrijk zijn: strategie, structuur en support².

Ze hanteren daarbij vervolgens per contextuele factor een indeling in drie fases:

- (1) bewustwording en verkenning,
- (2) adoptie en vroege implementatie,
- (3) geslaagde implementatie en groei.

Strategie

Een instellingsbrede **strategie** behelst keuzes die voortkomen uit een heldere visie op blended leren. Een duidelijke richting en doordacht beleid zijn daarvoor essentieel. Garrison en Kanuka (2004) geven daarbij aan dat het goed is voor instellingen om een werkgroep in te richten die volledig beschikbaar is om problemen, uitdagingen en kansen rondom de implementatie van blended leren aan te pakken. En vergeet ook niet het hebben van voldoende financiële middelen en geven van tijd voor docenten om ermee aan de slag te gaan. Hieronder zie je een voorbeeld van de contextuele factor “definitie & gedeelde taal”.

Factor:	Fase 1: Bewustwording en verkenning	Fase 2: Adoptie en vroege implementatie	Fase 3: Geslaagde implementatie en groei
Definitie & gedeelde taal	Er is geen generieke/ gedeelde definitie van blended leren aanwezig.	Een formele definitie van blended leren wordt opgesteld/is gepubliceerd.	Aangepaste definitie van blended leren is formeel geadopteerd door de onderwijsinstelling op strategisch niveau, en er is draagvlak voor op de werkvloer.

² Er is gekozen om het model van Graham et al. (2013) als uitgangspunt te hanteren, omdat dit model zich primair richt op instellingsbrede implementatie en adoptie. Om het model echter nog beter passend te maken bij de Nederlandse context, is het vervolgens aangevuld en herschreven op basis van elementen uit het EMBED-model en de Blended Leren Readiness Scan van de HAN.

Structuur

Structuur verwijst onder meer naar de ICT-infrastructuur van een instelling, zoals een betrouwbaar netwerk en een gebruiksvriendelijke digitale leeromgeving. Daarnaast gaat het over de faciliteiten, zoals geschikte onderwijsruimtes met bijpassende rooster- en administratiesystemen. Denk ook aan duidelijke aansturing (governance) op het implementeren en reguleren van blended leren binnen opleidingen, gericht op dergelijke structuuraspecten. Dit heeft ook te maken met de inbedding van ICT-bekwaamheid en ontwerpvaardigheden van docenten en de daarmee gepaard gaande tijdsinvestering voor continue professionalisering. Met andere woorden, hoe een instelling deze benodigde tijdsinvestering erkent en niet als vanzelfsprekend beschouwt.

Factor:	Fase 1: Bewustwording en verkenning	Fase 2: Adoptie en vroege implementatie	Fase 3: Geslaagde implementatie en groei
Infra-structuur	De technologische infrastructuur is primair gericht op het ondersteunen van traditioneel klassikaal onderwijs.	Er is sprake van een verhoogde focus op het bieden van een technologische infrastructuur voor diegenen die blended leren willen implementeren.	Er is een goed opgezette technische infrastructuur voor docenten en studenten die blended leren toepassen.

Support

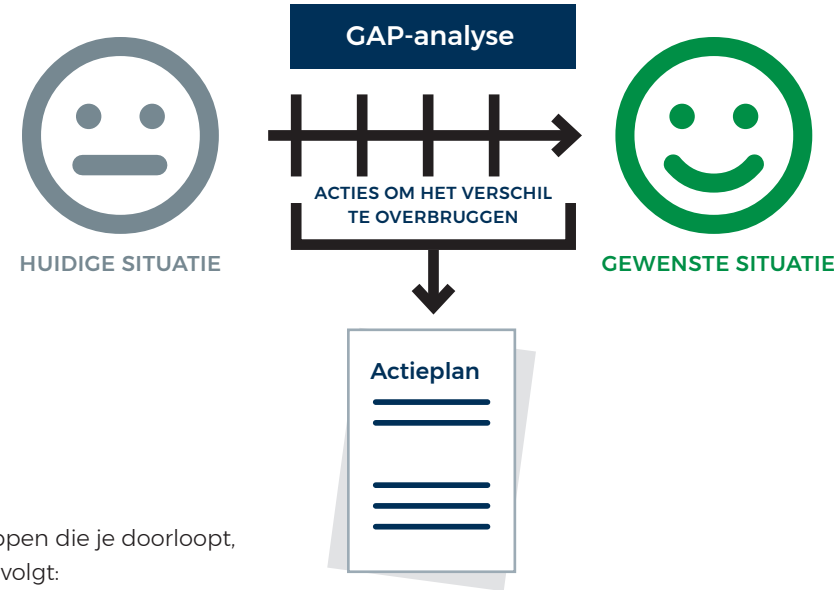
Ten derde gaat het bij **support** om vraagstukken die te maken hebben met docentprofessionalisering en de didactische en technologische ondersteuning waar docenten beroep op kunnen doen, zoals de inzet van onderwijskundigen die helpen bij onderwijsontwerp. Maar het gaat ook om het bieden van *incentives* voor docenten om onderwijs te innoveren, oftewel het stimuleren tot actie door bijvoorbeeld kleinschalige subsidies te bieden.

Factor:	Fase 1: Bewustwording en verkenning	Fase 2: Adoptie en vroege implementatie	Fase 3: Geslaagde implementatie en groei
Stimulerings-structuur (incentives)	Er is geen expliciete stimuleringsstructuur voor implementatie/ innovatie.	Verkenning stimuleringsmogelijkheden voor training en cursus ontwikkeling en/of implementatie/ innovatie.	Goed doordachte stimuleringsstructuur voor systematische training, ontwikkeling en implementatie rondom blended leren en het ondersteunen van innovatie.

Deze contextuele factoren zijn uiteengezet in een rubriek (zie het werkblad). Door de criteria voor succesvolle implementatie vervolgens te scoren, krijg je inzicht in de huidige stand van zaken binnen je instelling en kan je op basis daarvan onderzoeken welke stappen je kan zetten om de implementatie naar een hoger niveau te tillen. Houd daarbij wel in je achterhoofd dat fase 3 niet automatisch betekent dat het onderwijs ook van hoge kwaliteit is. Het betekent “slechts” dat de organisatorische randvoorwaarden op orde zijn. Met andere woorden, het betekent dat docenten zich kunnen richten op het primaire onderwijsproces en toe kunnen werken naar een goed ontwerp voor blended leren. Of ze daarin slagen, zal de evaluatie moeten uitwijzen. Maar door toe te werken naar geslaagde implementatie en groei, wordt de kans daarop aanzienlijk vergroot.

GAP-analyse

Het doen van de zelfscan gebeurt volgens de methodiek van de GAP-analyse. Een GAP-analyse is een methode om een vergelijking te maken tussen een bestaande en een gewenste situatie, op basis waarvan in kaart kan worden gebracht welke stappen er nodig zijn om dat te bereiken. De figuur hieronder illustreert dit proces.

- De stappen die je doorloopt, zijn als volgt:
- 1. Analyseer je huidige situatie.
 - 2. Identificeer de ideale, gewenste situatie.
 - 3. Onderzoek het verschil, vind de tekorten en bespreek mogelijke oplossingen.
 - 4. Formuleer acties om de gaten te dichten.

De rubriek met contextuele factoren en criteria voor succes wordt op deze manier een instrument om een nulmeting te doen, op basis waarvan je een actieplan kan opstellen. Om hierbij te ondersteunen, biedt een GAP-analyse tabel uitkomst (zie het werkblad met de lege tabel). Het ingevulde voorbeeld hieronder illustreert hoe deze tabel gebruikt kan worden.

	Huidige situatie	Gewenste situatie	GAP (wat is het verschil?)	Actiepunten om het verschil te overbruggen
Definitie & gedeelde taal	Fase 1: Er is geen generieke/ gedeelde definitie van blended leren aanwezig.	Fase 3: Aangepaste definitie van blended leren is formeel ge-adopteerd door de onderwijs-instelling op strategisch niveau, en er is draagvlak voor op de werkvloer.	Veel docenten hebben een eigen definitie of interpreteren het concept verkeerd (gebaseerd op misvattingen). De instelling heeft ook geen heldere definitie gepubliceerd.	1. Heldere definitie formeel publiceren in notitie. 2. Notitie in workshop-formaat laten bespreken met alle teams.

Je gaat nu met collega’s aan de slag om deze GAP-analyse binnen jouw eigen instelling te doen. De workshopleider zal alle stappen uitleggen en begeleiden.

Succes en veel plezier!

Het Versnellingsplan Onderwijsinnovatie met ICT is een vierjarig programma van SURF, Vereniging Hogescholen en de VSNU dat inzet op het samenbrengen van initiatieven, kennis en ervaringen en snel en concreet aan de slag gaan met kansen voor het hoger onderwijs. Dit gebeurt in acht verschillende 'zones'. In de versnellingszone Docentprofessionalisering werken 17 instellingen aan de hand van vijf thema's aan de facilitering en professionalisering van docenten in hbo en wo.

Meer informatie en onze publicaties vind je op
www.versnellingsplan.nl